ՀՕԳՈՒԳԼԱՐ ԻՇԻՆ

«ՊՐԱԳԸՆԴԶ, ՀՕԳՈՒԳԼԱՐ ԾԱՆԸՄԱ ԿԷԼՍԻՆԷՐ։» ՄԱՐԳ. Ժ. 14։

ՃԻԼՏ ԺԴ. ԻՍԹԱՆՊՕԼ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1, 1885 Ն՝. 12

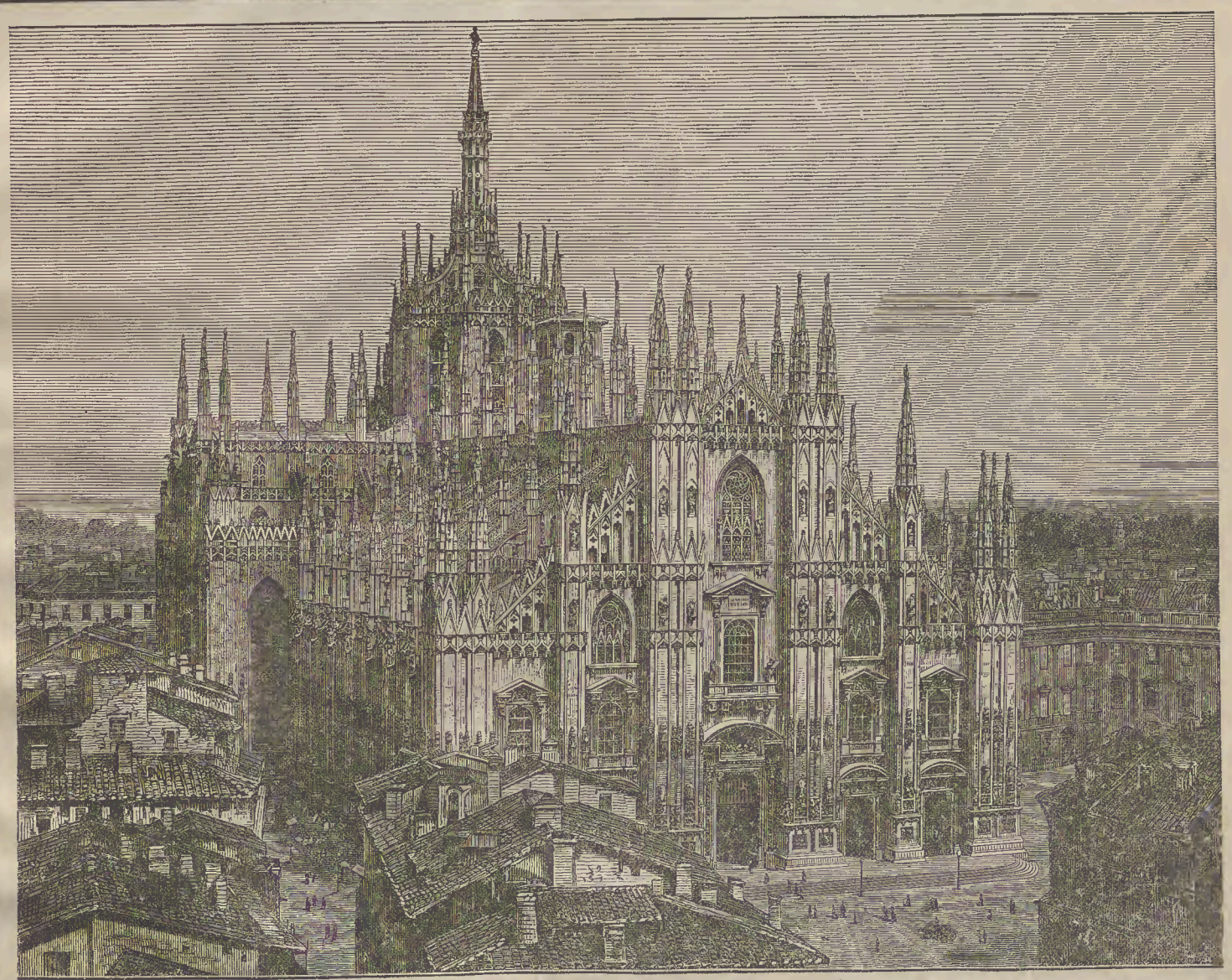

ՄԻԼԱՆԸՆ ՊԷՕՅԻՒՔ ՔԻԼԻՍԷՍԻ

Միլան չէհրի պէյարէթ էթմէյէ չայան զայէթ կիւղել պիր չէհր տիր։ Պու պէնահին միւէլլիֆի պուռնաան իքի պուչուգ սէնէ մուդաատէմ չէհրի մէղքիւրը դէյարէթ էթմիշ տիր։ Պուրատա պիր էհալի իչուն պէօյիւք պիր պաղչէ օլուպ, Իթալիանըն Պիզմարդը մեսապէհինէ օլան Գաւուր նամ զաթըն Թուճաան մամուլ կիւղել հէյքէլի պու պաղչէ աէրունինէ տիր։ Պու պաղչէ կիւղել կիւղել չէչէքլէր իլէ տօլու, վէ պէօյիւք հալուղլարը գաղ վէ եօրանէք կիպի պիր չօդ հայվանլար իլէ մէմլու տըր։ Պուրատա պիր տէ մուղէհանէ վար տըր քի, պիր չօդ չայանը տիպ-գաթ չէյլերի հավի տիր։

Քէզալիք պուրատա պիր տէ գապրիսթան օլուպ, վէք չօդ չէչէքլեր վէ եատիկեարլեր իլէ տօլու տըր։ «Մէլամէթ քէմէրի» նամ մէչհուր պինատա պիր չօդ միւքէլլէֆ օյմա միւվարի հէյքէլի մէվճուտ տըր։ Լէօնարտօ տը վինչի նամ մէչհուր բէստօրն հէյքէլի տախի պուրատա բէզզ օլունմըշ տըր։

ՄԻԼԱՆԸՆ ՊԷՕՅԻՒՔ ՔԻԼԻՍԷՍԻ

Բէստօրը միւմախէյհին էն մէչհուր թասվիրլէրի Աչէ Բոպոնէ թասվիրի օլուպ Միլան չէհրինէ մահֆուզ տըր։ Ֆազաթ թասվիրի մեղզուրը կիտիպ կէօրմէյէ վազթըմըզ միւսաատէ էթմէմիշ տիր։ Իթալիանըն էթթիհատըն տան ասնկրա Միլան չէհրի Իթալիանըն վէք աղ վազըթ վայիթտանթը օլմուշ տըր։ Շէհրի մէզքիւր Ալմէթրիա թասըրնատան Իթալիայա թէրք օլունարդտա վիղթօր Էմմանուէլ Թուրինէն օրայա կիթմիշ իսէ տէ, աղ վազըթ ասնկրա թէքրար Ֆլօրէնսա չէհրինէ

վայելթախթ օլմըշ, վէ նիհայէթ բօմա չէհրի մագարրը հիւքիւմէթ իթթիխաղ գըլընմըշ տըր։ Պու ճիւմլէ իլէ պէրա-պէր գրալը միւշարիլէյհին Միլանտա զայէթ միւղէյյէն վէ միւքելլէֆ պիր սէ-բայը օլսուդ, պիր գըլաղուդ վաօրթաոըյ-լէ օտաատան օտայա կէչէրէք հէր թա-րաֆընը վէ միւքելլէֆ հէյքելլերի վէ զիգըյմէթ սարայ թագըմլարընը սէյր ու թէմաշա եաէրէք զիյաոէխլէ միւ-թէհայյիր օլտուդ։

Միլան էհալիսինին իֆթիխար էթ-տիքելերի չէյլերաէն պիրի տէ «վիկ-թօր էմմանուէլ չարչըսը» տէնիլէն միւքելլէֆ չարչը տըր։

իչիւն հիւճրելէը վար տըր, քի պուն-լարտան անճաղ 3,500 ի չիխմէյէ գա-տար եավրըլդը մէյտանա կէլմիշ տիր։ Ֆագաթ պիրինճի տահիֆէտէ կէօրիւ-լէն թաոիր պլինա հագդընտա պիրիմ վէրտիյիմիզ հէր թաֆսիլաթտան տա-հա կիւղել վէ տահա միւքեմմել տիր։

ՄԱՐԱՊՈՒ ՎԻ ՓԵԱԹԻՊ ԹԷՍՄԻՑԷ ՕԼՈՒՆԱՆ ԳՈՒՇԼԱՐ

Թաավիրաէ կէօսթերիլէն պու գուշ-լար ֆահաէլի գուշլարտան իպարէթ օլսուդ, զաղէթամըզը օգույան չօճուգ-լարըն անլէր հագդընտա պուտան էվ-վէլ հիչ պիր չէյ իչիթմէտիքլէրինի զանն եաէրիզ։

Մարապու լէյլէք ճինահինաէն օլսուդ հինահինթանտա վէ Աֆրիգանըն պաղը գըթաոընտա պուլունուր։ Անըն պաշը վէ պոյնը սայքի չըպլագ օլսուդ պոյ-նունըն ալթընտա պիր թօրպա օլսուդ եուվաղագ թիւյլերիլէ եօրթիւլիւ տիր։ Պու հայվան բահաթլանմագ իչիւն օ-թուրտուդընտա, թաավիրաէ կէօսթէ-րիլտիյի իւզրէ, պոյնընը պաղէն իչէրի չէքէր, վէ պաճագլարընը իչի գաթ եաէր, ֆագաթ այագտա տուրտուդըն-տա պէչ այագ եիւքսէք օլսուդ, եայըլ-մըշ գանաաթլարը իսկ պիր ուճընտան օլ պիր ուճա գաատար օն աէօրթ այագ-տան իպարէթ տիր։ Աֆրիգատա պէօյիւյէն Մարապուլարըն թիւյլերի վէք կիւղել օլտուդընտան թօփլայուդ սաթմագ իչիւն էվրօփայա կէօնտէ-րիլէր։ Հինահինթանտա եաշայանլար իսկ պիր չէօփճիւ կիպի իչ կէօրտիւք-լէրինտէն գըյմէթլի տիրլեր։ Հինահի-թանտա վագը չէհրլերտէ պու գուշլար պիր քելի կիպի սահիպլերինէ ալըշըդ օլսուդ, սօգագլարտա հէր պուլտուդլարը փիս չէյլերի պօղազլարընտան աշաղը եօլլայը վէրիրլէր, վէ պաղէն քերթէն-քելէ վէ սաիր հաշերաթը տահի եէրլեր։ Պու սէպէպտէն պու հայվան զայէթ գըյմէթլի տիր, չէօյլէ քի գալկինթա-տա պու գուշտան պիրինի էօլտիւրէն պաղըր ճէզտի նագտիյէ հիւքմ օ-

ՄԱՐԱՊՈՒ ՎԻ ՓԵԱԹԻՊ ԹԷՍՄԻՑԷ ՕԼՈՒՆԱՆ ԳՈՒՇԼԱՐ

Պու չարչընըն գուպպէտի ճամլարլէ էօրթիւլիւ տիր։ Պիր ալշամ իւսթիւ չարչըյը թէնվիր էթտիքելերի վագըթ զիյարէթինէ կինթմիչօլսուդ ըչըդ տիւ-քեանըարընը փէնճէրէլերինտէ գօնու-լան չէյլերի թէնվիր էթմէքտէ իտի։ Ֆագաթ Միլան չէհրինտէ էն զիյատէ ճալիպի տիգգաթ օլան չէյ չէհրին պէօյիւք քիլիսէսի տիր քի, էհալի ա-նը տիւնեանըն սէքիզինճի ճաճախա-թը տըր տէյերէք իֆթիխարլէ եատ եաէրլեր։ Մէզքիւր քիլիսէ ճէսամէթ-ճէ էվրօփատա պուլունան պէօյիւք քիլիսելերին իչիւնճիւ եա տէօրտիւն-ճիւսիւ մագամընտա օլսուդ չիրինլիք ճիհէթինէ վէք զարիպ տիր։ Քիլի-սէնին ինշասընա 1386 տա պաշլանըպ էլ ան խրիստոս պուլմամըշտըր։ Պինանըն տըշ թարաֆընտա 4,500 սանէհլեր

վէլ հիչ պիր չէյ իչիթմէտիքլէրինի զանն եաէրիզ։

Մարապու լէյլէք ճինահինաէն օլսուդ հինահինթանտա վէ Աֆրիգանըն պաղը գըթաոընտա պուլունուր։ Անըն պաշը վէ պոյնը սայքի չըպլագ օլսուդ պոյ-նունըն ալթընտա պիր թօրպա օլսուդ եուվաղագ թիւյլերիլէ եօրթիւլիւ տիր։ Պու հայվան բահաթլանմագ իչիւն օ-թուրտուդընտա, թաավիրաէ կէօսթէ-րիլտիյի իւզրէ, պոյնընը պաղէն իչէրի չէքէր, վէ պաճագլարընը իքի գաթ եաէր, ֆագաթ այագտա տուրտուդըն-տա պէչ այագ եիւքսէք օլսուդ, եայըլ-մըշ գանաաթլարը իսկ պիր ուճընտան օլ պիր ուճա գաատար օն աէօրթ այագ-տան իպարէթ տիր։ Աֆրիգատա պէօյիւյէն Մարապուլարըն թիւյլերի

վէք կիւղել օլտուդընտան թօփլայուդ սաթմագ իչիւն էվրօփայա կէօնտէ-րիլէր։ Հինահինթանտա եաշայանլար իսկ պիր չէօփճիւ կիպի իչ կէօրտիւք-լէրինտէն գըյմէթլի տիրլեր։ Հինահի-թանտա վագը չէհրլերտէ պու գուշլար պիր քելի կիպի սահիպլերինէ ալըշըդ օլսուդ, սօգագլարտա հէր պուլտուդլարը փիս չէյլերի պօղազլարընտան աշաղը եօլլայը վէրիրլէր, վէ պաղէն քերթէն-քելէ վէ սաիր հաշերաթը տահի եէրլեր։ Պու սէպէպտէն պու հայվան զայէթ գըյմէթլի տիր, չէօյլէ քի գալկինթա-տա պու գուշտան պիրինի էօլտիւրէն պաղըր ճէզտի նագտիյէ հիւքմ օ-լունուր։ Պու գուշլար ապէրլերին թաամ վագթընտա անլերին օտալա-րընըն պիր թարաֆընտա չէքիլիպ ալթ-տըգլարը չէյլերի հէրլեր։ Պիր զամ-ալըգլարը չէյլերի պուլունուր։ Պու սէպէպտէն պու հայվան զայէթ գըյմէթլի տիր, չէօյլէ քի գալկինթա-տա պու գուշտան պիրինի էօլտիւրէն պաղըր ճէզտի նագտիյէ հիւքմ օ-

Տիկեր գուշըն փեամիպ թէսմիյէ օլունմասընըն սէպէպլի գալարընըն արգասընտա քեամիպ կիպի պիր դա-էմ օլմասընտան իպարէթ օլտուդը զանն

ՅԱՅՆԱՍՑՎԱԾ ՃՈՒԿ ԴՈՂՈՂ

ՅԱՅՆԱՍՑՎԱԾ ՃՈՒԿ ԴՈՂՈՂ

Ա՛հ, ես ինչպէս կ՚ուզէի, որ ես ալ ունենայի ինչ որ ունի ան, որ ինձմէ առաջ եկաւ այս աշխարհ, որ ինձմէ առաջ ծնաւ այս աշխարհի մէջ

ահօքմէյէ պաշլատաը ։ Պատէհու դըղըն գուճաղընա պիր միդաար ադչէ գոյա֊ րադ անը էօվտիւ , վէ լաթիֆ պիր սուրէթտէ անա խիթապէն , “Գըղըմ , սէնին վալիտէն իչուն պուրաաա պիր միդաար չէյ վար տըր · քիչիւք վէ էյի պիր գըղ կիպի պիղիմ իչուն տախի պաղէն տուա էթի , ղիրա պիղ տուայա չօդ միհթաճ իզ” տէտի ։

Բօղա ապէրլէրին արդասընաան գա֊ վուշը գափամադ իչուն չապալամադաա իքէն , պիր գաչ տադիդէ սօնկրա վա֊ լիտէսինին գուճաղընա ահթըտը , վէ վալիտէսի անը գուճադլաաը ։ Բօղա֊ նըն վալիտէսի սէվիկլիւ դըղճըղաղը֊ նըն տուասընա հիւրմէթէն Ալլահ քէն֊ ահլէրինի չէրը վէ մուհամմարաան մուհաճադա էթահյի իչուն ձէննապը Հադդա արղը թէչէքքիւր էյլէտի ։

ՊԻՐ ՔԻՒՉԻՒՔ ՓՐԷՆՍԻՆ ԷՍԷՐԻ ՄՈՒ֊ ՀԱՊՊԷԹԻ

Եադընըարտաա վէֆաթ էտէն Գօնթ Շամպօր մերհամէթլի վէ միւրիվվէթլի օլմաաը հաօէպիյլէ չէօհրէթ քէսպ էթ֊ միշ պիր զաթ օլըպ միւտաէթի էօմ֊ րինաէ չու կիւղել թաապհաթը հէր վադըթ կէօրիւմիւշ տիր ։

Միւամիլէյհ հէնուզ պէթը եաչընաա իքէն քիչիւք Պօրտօ տուգասը վէ ծնունդը Գրալ Շարլըն թօրնը օլուպ պիւթիւն Ֆրանսանըն իւմիտի վէ ին֊ թիղարը անըն իւղէրինաէ խոի ։ Պիր չօդ թէնոիւրիւսթ վէ բահաթընը սէ֊ վէն չօճուգլար կիպի օ տախի տէրու֊ լէրինի կիւճ էօյրէնիր , վէ պախուտուս եաղմադաան խօչլանմադ խոի ։ Գա֊ րալամա քիհթապլարը միւրէգքէպ տամ֊ լարը իլէ մէյլու , վէ ֆէնա ֆէնա եա֊ ղըլար իլէ տօլու խոի . անըն օգույուպ եաղմադա օլան չու խօչնուտասընուզը կէրէք փէտէրինին ոօն տէրէճէ գա֊ սալէթինի , վէ կէրէք եաղը խօճասը֊ նըն մէյուսիյէթինի մուճիպ օլուր խոի ։

Ֆադաթ չօճուգ ֆէրահ վէ կիւ֊ լէնճ եիւղիւ օլաընընաան չու թավը ու հարաքէթինաէն տօլայը էօյլէ լա֊ թիֆ պիր տէսլէ աֆիվլըգ թէմէննի , վէ միւսթադպէլտէ տահա կիւղէլեա֊ ղաճաղընա տաիր ահալար էաեր խոի քի խօճասը ուզուն միւտաէթ անա պէտ չէհրէ իլէ պագամադ խոի , վէ պէլքի Գրալդաաէ չայիրաի պունաան խոթիֆաաէ էյլէր խոի ։

Պիր սաաթ հէր նաասլ խոէ չօճու֊ ղընի չագրադլըղը խօճասընը տիւչար օլմուշ օլաընը զամ ու գաասավէթաէն ույանտըրաամաաը ։ Հաթիթա պիչարէ խոթիյարըն (խօճանըն) կէօղէրի եաշ իլէ տօլու խոի ։

Քիւչիւք Պօրտօ տուգասը հէր նէ֊ գաասը գաասվէթինին սէպէպինի թէքքար թէքքար սուալ էթտի խոէ ատ , հիչ պիր ճէվապ ալամաաը ։ Ցէրաատէն սօնկրա խատէմէատէն պիրի խօճանընը օղուը պին Ֆրանգ պօրճ էթմիշ , վէ փէ֊ տէրի օ պօրճ իչուն քէֆիլ օլմուշ օլ֊ տընընը , վէ ադչէյի ալա պիլէճէք պիր քիմսէսի օլմաատընընը քիչիւք Պօրտօ տուգասընա խաապեր վէրտի ։ Հիւքմ֊ տար Ֆամիլեասը էօյլէ թաատը էթ֊ մէյէ պիրիքտիքլէրինաէ քիչիւք Ցու֊ գա փէք լաթիֆ պիր սէսլէ պէօյիւք փէտէրինէ խիթապէն , — “Էյէր պիւ֊ թիւն պիր հաֆթա կիւղել եաղաճադ օլուր խոէմ , պանա պիր չէյ վէրմէք խաթ֊ էր մի սին” տէյիւ սուալ էթտիք֊ տէ , տէտէ իլէ Թօրուն միանընտաա ա֊ թիտէքի գըսաա մուքեալէմէ վագը օլ֊ տու ։

—“Էվվէթ ։”

—“Պանա էլլի Ֆրանսըզ ալթունը վէրիր մի սին ։”

—“Օ՜, օ նէ՞ չօդ վարտա տըր , պու գաասը վարայը նէ՞ եափաճադընը ։”

—“Ընճադ օ պէնիմ պիղճէյիմ պիր տըրր տըր ։”

Իշ պու ճէվապ իւղէրինէ Օնունճը Շարլ Գրալ կիւլիւմսէյէրէք խաթէտյի ադչէյի վէրմէյի թէհհիւտ էթտի ։

Էրթէսի սաապահ չօճուգ դարալամա քիհթապլընը ալըպ Թիւյերի սարայընտա պագան փէնճէրէնին էօնիւնտէ օթուր֊ տը ։ Պու սըրտաա դուշլար էօթիւշմէ֊ տէ , վէ էվ կէօյէրճինլերի փէնճէրէնին ալթ էշխինէ դօնմադտաա , վէ պիր չօդ սէվինճլի չօճուգլար աղաճլարընը ալ֊ թընտաա օյնաչմադտաա օլարդ լարը հալտէ պագընը գալարըրդ հիչ պիրինէ պագ֊ մտաը , անճադ պիւթիւն պիր միւսէվ֊ տէյի լէքէլէմէքսիղին վէ հիչպիր եան֊ լըշ էթմէքսիղին պիւթիրմէյէ չալըշտը ։ Խօճա պունաան իւղէրինէ ղիյատէսկյէ թէճաճիւպ էթտի , վէ չօճուգըն պիր հաֆթա պիր տիւղիյէ քէմալը ղայրէթ֊ լէ չալըշմասընը կէօրտիւքտէ պու թէ֊ ահճիւպիւ տահա զիյատէ արթտը ։

Ջօճուգ դարալամա քիհթապլընըն ոօն տահիֆէսինի պիւթիրիր պիւթիրմէգ քի֊ թապը պլաղը կիպի պէօյիւք փէտէ֊ րինին նէզտինէ կիւթտի , վէ պիր գաչ տադիդէ սօնկրա էլլի տատէտ Ֆրան֊ սըզ ալթունը էքի տէֆնտիւ էչինտէ օլարադ կէրտի տէօնտիւ ։ Ալթունըրը խօճասընա վէրիր իքէն անըն կիւղել սիմտը ուքանարդընաան դրտի դըր֊ մըդը օլուպ , “Էֆէնտիմ , իչթէ պէնիմ իւճրէթիմ , անէրտի գադուէ հիմմէթ պույուրընըզ · պէն պունըրը անճադ տանա վէրէպիլմէյէք իչուն չալըշամ” տէտի ։

ՐԵԵՐԻՆԷ

Պիր չէհրտէ պէօյիւք պիր սընըֆ չայիրաէր մէքթէպտէ պիր լուգէթ հէճճէլէմէք իչուն այագտաա տուրույօր֊ լար իտի ։ Շայիրաէր ղոր պիր քէլիմէ հէճճէլէմէքտէ օլուպ , պաշտա տուրան թաւէպտէ հէճճէլէյէմէյինճէ խօճա ան֊ աէն պաշլայարադ պիրեր պիրեր տուալ էտիպ սըրա թա էն ուճտաա տուրան քիչիւք պիր չայիրաէ կէլտի , վէ մեր֊ գում մէղքիւր քէլիմէյի հէճճէլէյէ֊ րէք սընըֆտաա պուլունան օն եէտի չօճուգըն թա պաշընա կէչտի ։

Խօճա օլ վագըթ մէղքիւր քէլիմէյի հէր պիրինին էյիճէ կէօրէ պիրմէտի , վէ խաթըրընընտաա սագլայա պիրմէտի իչուն թանթա խւղէրինէ թէպէչիր լուէ եաղտը ։

Խօճա քէլիմէյի եաղտր եաղմադ , պաշտա տուրան չօճուգ , “Խօճա , աՀ , պէն էօյլէ հէճճէլէմէյիպ Ր ևերինէ Ր հէճճէլէտիմ” տէյէրէք թէքքար սընը֊ ֆընը թէրքէպ տեր ագտպ սընըֆըն պլաթ պաշընա կէչի վէրտի ։

Պու չօճուգ զայէթ սաապգ պիր չօ֊ ճուգ օլաընընաան քէնտինին լաիգ օլմաատընը պիր իթթիպաըը իւղէրինէ պլմադ խոթէմէմիշ տիր ։ Ա՜Հ , պու չօ֊ ճուգ սընըֆըն պաշընտաա տուրմադաա լաիգ օլմաատընընը պիւէրէք սընըֆըն էն աչագընընտաա պուլունմասընէ ա֊ ճէպտա նէ՞ գաասը տահա զիյատէ ի֊ թիպաըը արթմընշ , վէ գալտինտէ նէ՞ գաասը տահա զիյատէ մէսէրրէթ հիտա էթմիշ օլմընտը տըր ։

Ր ևերինէ Ր թէչէֆֆիւզ էթմէք պէչ֊ քի պէօյիւք պիր չէյ սայգընմադ , ֆա֊ գաթ տօղրուդընդ եերինէ հիւէ , կէր֊ չէքդիր եերինէ եալանճընդ կէրէք չօ֊ ճուգընդ վէ կէրէք պէօյիւք քիմսէ֊ յէր իչուն փէք պէօյիւք կիւնահ տըր ։

Էյէր պու զաղէմտաը օդույան չօ֊ ճուգընդ պու ահնեատտա եա ախի֊ րէթտէ պիր չէյէ մալիք օլմադ խա֊ թէրդեր խաէ , սաատըդ , րիյասըդ , տաֆ աէրսըն վէ միւսթադիմ օլմադտա չա֊ ւըշմադը , վէ քէնտիչէրինի հէր կէօնա քիչիւք վէ տախ տայգընան հիւէ վէ եա֊ լանճընդտաան կէրի թէօրթմադը տըր֊ ընը ։ Պու միսիլու էյի չօճուգընդ փէ֊ տէր վէ վալիտէյէրինին գալինի մե֊ սէրրէթլէ տօղուրընդտան մնատա , ահնեատտա եաշամընշ օլան միւթէպէր վէ քէտիվլ քիհնէյէ֊ րին եէրլէրինի տախի թուրթմադը օ֊ լուրտըր ։

Ա.Վերիգա մխիթարեանց հիմնարկութեան
Մխիթարեան տպարանէն
Ցենճանճըլար եօգուրտ ,

ԻՄԹԱՆՊՕԼՏՍ.
ՄԱԹՊԱԶԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅՃԱՃԵԱՆ